

SĂPTĂMÂNA VERDE

**RAPORT IMPACT
AN ȘCOLAR 2023-2024**

www.viitorplus.ro
educationale@viitorplus.ro

CUPRINS

Argument	3
Rezumat executiv și recomandări sistemice	4
Viitor Plus și educația de mediu	9
Raport cercetare - Organizarea Săptămânii Verzi	14
Planificarea educațională	19
Autoevaluare	23
Metodologie	26

ANEXE

• Chestionar de evaluare Săptămâna Verde 2024	29
• Implementarea activităților	32
• Materiale Viitor Plus	34
• Evaluarea activităților	36
• Educația de mediu pe termen lung	40
• Întrebări observare la clasă	41
• Întrebări interviuri	43

Acest raport conține punctul de vedere al ViitorPlus-Asociația pentru Dezvoltare Durabilă și conține o serie de recomandări pentru programul național Săptămâna Verde consolidate prin contactul direct cu cadrele didactice ce au implementat programul în unități școlare.

ARGUMENT

Realizarea acestui raport de impact educațional, pentru cel de-al doilea an de implementare a Săptămânii Verzi și a materialelor Viitor Plus, vine în contextul unor statistici îngrijorătoare privind protecția mediului în România. Ultimele date Eurostat arată un grad de colectare selectivă a deșeurilor de numai 12% la nivel național și 9% în București, acestea privind doar una din temele de mediu importante de abordat. Acest fapt subliniază necesitatea stringentă de informare și educare a populației, în special a tinerilor, cu privire la practicile sustenabile și importanța protejării mediului.

În procesul de evaluare complex pe care l-am realizat pentru a înțelege mai bine impactul activităților proprii, am integrat și întrebări specifice legate de derularea programului la nivel instituțional. Răspunsurile primite ne-au permis formularea unui set de recomandări pentru Ministerul Educației, pe care le prezentăm în acest raport și care credem ca vor ajuta în viitor la creșterea impactului acestui program.

Educația și implicarea profesorilor și elevilor în acțiuni educaționale pe termen lung, sunt esențiale pentru dezvoltarea unui spirit civic și ecologic la nivel național. Acest demers este necesar pentru a forma cetățeni implicați și conștienți atât de drepturile, cât și de obligațiile lor, precum și ale instituțiilor publice.

Scopul acestui raport este de a măsura impactul Săptămânii Verzi la nivel de eșantion de cadre didactice implicate în cercetare și de asemenea de a măsura impactul materialelor educaționale furnizate gratuit de Viitor Plus și utilizate de cadrele didactice la clasă. Solicităm Ministerului Educației realizarea unei cercetări pe un eșantion reprezentativ pentru a confirma/infirma datele din acest raport și pentru a oferi direcții de susținere a eforturilor educaționale de către societatea civilă.

Presiunea asupra ONG-urilor și altor asociații pentru a acoperi nevoile educaționale ale celor aproximativ 3 milioane de elevi sau a celor 270 de mii de cadre didactice din România este nerealistă. În ciuda eforturilor considerabile, realitatea arată că nu reușim să acoperim în mod adecvat toate cerințele și să ajungem la toți elevii, pentru acest lucru fiind nevoie de intervenții sistemice.

REZUMAT EXECUTIV ȘI RECOMANDĂRI SISTEMICE

În acest sens, Viitor Plus - Asociația pentru dezvoltare durabilă propune următoarele două direcții de intervenții:

1. Organizarea Săptămânii Verzi la nivel de unitate școlară:

1.1. Furnizarea de bune practici

Oferirea de exemple de bune practici pe platforma Ministerului saptamanaverde.edu.ro, este o soluție ce poate avea un impact pozitiv în implementarea de activități care au funcționat, realizate de către alte cadre didactice. Din păcate [Articolele 29 și 34](#) din cadrul metodologiei nu au fost implementate sau au fost implementate parțial, la nivel de unitate școlară, cadrele didactice neavând exemple de bune practici pe care să le poată folosi ca model, în lipsa unei formări adecvate.

1.2. Clarificare roluri și mod de împărțire pentru încărcare echitabilă

În cadrul activităților am observat că un rol foarte important l-a avut dirigintele sau cadrul didactic responsabil de clasa respectivă, acesta a avut un rol central și deci o activitate mai intensă. De asemenea un rol important l-au avut cadrele didactice care predau geografie. În acest sens este nevoie de a clarifica ce se întâmplă în cazul în care nu există o împărțire echitabilă între cadrele didactice la nivel de activitate sugestia noastră este o formă de remunerare suplimentară sau obligativitatea raportului individual.

1.3. Tranziția spre curriculum de educație de mediu pe termen lung

În cadrul Strategiei Naționale privind Educația pentru mediu și schimbări climatice 2023 - 2030 se discută despre implementarea educației de mediu pe termen lung implementate la nivel de curriculum, introdus în fiecare materie școlară; totuși acest lucru necesită un plan de tranziție de la activități punctuale, cum sunt cele din Săptămâna Verde, la activități dezvoltate pe o perioadă lungă de timp, ca să avem o complementaritate între activitățile practice, specifice Săptămânii Verzi, cu cele teoretice, din curriculum.

1.4. Dezvoltarea unei matrici decizionale pentru stabilirea modului de alegere și organizare a temelor și activităților din Săptămâna Verde

În anul școlar 2022-2023 Ministerul Educației a măsurat numărul de activități și numărul de elevi participanți la activități în cadrul Săptămânii Verzi; drept urmare în anul școlar următor cadrele didactice au urmat metodologia și au realizat consultări cu părinții și elevii (acest lucru a dus la concentrarea pe activități dorite de elevi și nu neapărat pe impact educațional de mediu), însă metodologia încă nu oferă o matrice decizională privind criteriile minime pentru alegerea tipului de activități și a obiectivelor acestora. Considerăm imperios necesară implementarea în cadrul metodologiei a unor criterii de performanță minime ce trebuie atinse în cadrul activităților educaționale din cadrul Săptămânii Verzi, cât și a unui mod de control al calității.

1.5. Uniformizarea temelor sau a modului de lucru pentru a dezvolta în extern o imagine pozitivă, în caz contrar existând riscul de a pierde suportul părinților sau a altor actori interesați.

La nivelul eșantionului cercetării a existat o varietate foarte mare a temelor abordate în cadrul aceleiași săptămâni, lucru ce face ca dezvoltarea competenței să fie limitată. Acest aspect poate transmite o imagine negativă a impactului educațional al Săptămânii Verzi către exteriorul sistemului educațional (existând mai multe petiții la nivel național ce au solicitat scoaterea acestuia din cadrul programei școlare obligatorii). Prin stabilirea unor teme anuale sau limitarea numărului de tematici abordate într-o săptămână, aprofundarea tematicii în cadrul a minim 20 de ore de cursuri/activități interactive, poate genera un impact educațional și de schimbare de comportament.

1.6. Realizarea unui mod de a raporta eventualele nereguli din teren printr-un sistem centralizat (whistleblower)

Deși suntem la al doilea an de implementare a Săptămânii Verzi, în continuare există unități școlare în care există loc de îmbunătățire a impactului educațional al activităților. Recomandarea noastră este de a crea un spațiu unde elevii sau părinții interesați pot raporta eventualele nereguli din teren, acestea putând include lipsa de activitate, lipsa de organizare sau alte lucruri stipulate în metodologie ce nu au fost respectate.

Acest lucru corelat cu evaluarea impactului educațional calitativ (dezvoltare de competență), nu doar prin numărul de activități și al elevilor participanți, cât și prin dezvoltarea de claritate pe modul de implementare și măsurarea impactului va genera un efect-cascadă de îmbunătățire a calității experienței educaționale a elevului

2. Planificarea activităților educaționale din cadrul Săptămânii Verzi:

2.1. Formarea cadrelor didactice pentru realizarea de curriculum de o săptămână utilizând metode non-formale

Cadrele didactice implicate în Săptămâna Verde au nevoie să își dezvolte competențe în trei direcții, într-un program continuu, structurat și sistemic, nu doar punctual pentru credite:

- competențe de management de proiect și de analiză de nevoi, în special pentru cei implicați în organizarea logistică;
- competențe de mediu - fiind foarte dificilă dezvoltarea de conținut sau livrarea materialelor oferite de ONGuri, dacă informațiile de bază nu sunt bine stăpânite (în special dacă poziționarea este de expert, nu facilitator);
- competențe de livrare și utilizarea metodelor non-formale moderne sau a învățării experiențiale, fără de care este dificil să vorbim de impact educațional pe termen lung.

Pe lângă toate aceste competențe, din observațiile noastre, există în continuare o nevoie de dezvoltare a competențelor digitale.

2.2. Dezvoltarea unui sistem de competențe de mediu declinate pe categorii de vârstă pentru dezvoltarea obiectivelor de învățare specifice

Deși în strategia propusă de Administrația Prezidențială erau trimiteri către o structură de competențe de mediu defalcate din obiectivele de dezvoltare durabilă, în cadrul metodologiei nu au fost utilizate.

Astfel, deoarece nu există o structură de competențe cheie defalcate în competențe specifice (ce conțin obiective de dezvoltare a abilităților, cunoștințelor și atitudinilor) pe care cadrele didactice trebuie să le urmărească în planificare, în cadrul prezentei cercetări am observat o serie de obiective de învățare bazate preponderent pe conștientizare; acest lucru duce la un impact neuniform în teritoriu (cadrul didactic fiind cel care decide gradul de aprofundare al materiei).

2.3. Evaluarea impactului educațional calitativ, la nivel sistemic de Minister, pornind de la structura de competențe de mediu declinate pe categorii de vârstă, astfel asigurând calitate similară în toate unitățile școlare

Lipsa unei evaluări sistemice a impactului educațional calitativ, și nu cantitativ, face ca o activitate non-formală planificată și implementată la un nivel înalt, cu foarte mult timp investit și efort, să se așeze pe același nivel cu o activitate ce nu și-a atins obiectivele de învățare. Acest lucru nu numai că demotivează cadrele didactice care performează, dar și invită la reutilizarea aceluiași materialelor în fiecare an școlar, fără o cercetare și o îmbunătățire a activităților.

2.4. Implementarea evaluării inițiale și finale

Deoarece vorbim de un proiect pe o perioadă relativ scurtă de timp, implementarea obligativității evaluării inițiale și finale privind tema sau subiectul abordat, în cadrul orei/zilei sau săptămânii, poate oferi o imagine clară a impactului educațional și dezvoltarea de noi cunoștințe, abilități sau atitudini în cadrul activităților. Sugestia noastră este de a utiliza metode de evaluare digitale la nivel național, acest lucru creând o medie la nivel național/județean/UAT/unitate de învățământ a impactului educațional sau privind organizarea Săptămânii Verzi, ceea ce ne poate oferi informații noi pentru modificările și ajustările pe care le putem face pe termen mediu și lung, cât și în tranziția spre educație de mediu pe termen lung.

2.5. Oferirea unei structuri standard pentru realizarea planificării activităților educaționale

În cadrul cercetării am observat o diversitate foarte mare de modalități de realizare a planificării, acest lucru creează o implementare diferită în funcție de cadrul didactic și de materia predată. Considerăm că oferirea unui cap de tabel pentru realizarea planificării și câteva modele de bune practici (propunere 1.1) ar putea să ajute ca procesul să fie mai ușor pentru cadrul didactic și acesta să fie direcționat spre o formă de standardizare a impactului educațional, indiferent de materia predată, regiune sau alte specificități.

VIITOR PLUS ȘI EDUCAȚIA DE MEDIU

Derulăm programe de educație pentru mediu, antreprenorial social, împăduriri, reutilizare și reciclare, voluntariat pentru mediu, amenajare eco-turistică, construcție sau instalare de panouri solare.

CU CE NE REMARCĂM?

- 1.650.000 puieți plantați pe terenuri degradate sau deșertificate;
- 1.154.000 kilograme de materiale nu au ajuns să fie depozitate în gropi sau incinerate;
- 17.000 puncte de colectare separată din toată țara disponibile pe o hartă interactivă;
- 36.000 de elevi și profesori care au organizat activități de protecție a mediului în școli sub îndrumarea noastră;
- 513.000 produse textile naturale confecționate de persoane din medii vulnerabile pentru a înlocui obiecte de unică folosință din plastic;
- 16 parteneriate încheiate cu întreprinderi sociale/organizații sau mici meșteșugari;
- peste 500 de panouri solare fotovoltaice instalate în școli sau pentru beneficiari sociali

Viitor Plus, activ în domeniul mediului de peste 18 ani, a dezvoltat 29 de materiale educaționale pentru a aborda problemele de mediu la nivel local și național.

Aceste materiale includ:

- Ghiduri practice: Exemplele includ ghiduri de plantare și reciclare.
- Lecții introductive și module: Oferă cunoștințe aprofundate despre diverse teme de mediu.
- Materiale interactive: Combinație de teorie și practică, incluzând activități de tip Kahoot.

TEMATICILE ABORDATE:

ECONOMIA CIRCULARĂ,
REDUCEREA, REUTILIZAREA,
RECICLAREA:

LECȚII ȘI MODULE CARE EXPLICĂ ȘI
PROMOVEAZĂ ACESTE CONCEPTE;

IMPORTANȚA PĂDURILOR:

UN MODUL DE 6 LECȚII, INCLUSIV
ACTIVITĂȚI PRACTICE DE PLANTARE,
PENTRU DIFERITE GRUPE DE
VÂRSTĂ;

SCHIMBĂRILE CLIMATICE:

LECȚII INTRODUCATIVE ȘI
MODULE DEDICATE;

GRĂDINI MULTIFUNCȚIONALE,
ECOTURISM, APĂ ȘI BIODIVERSITATE:

TEMATICI COMPLEMENTARE
DEZVOLTATE PENTRU A RĂSPUNDE
NEVOILOR OBSERVATE.

Conținut pentru o întreagă săptămână de educație de mediu:

Pentru a sprijini cadrele didactice, Viitor Plus a creat o Agenda la cheie pentru Săptămâna Verde, un program complet pentru întreaga săptămână, constând din 30 de ateliere de 50 de minute fiecare, câte 6 pe zi.

ASPECTE CHEIE ALE AGENDEI:

Echilibru între teorie și practică: Primele 3 ore teoretice și următoarele 3 ore de activități practice;

Modularitate: Posibilitatea de a implementa oricare dintre zile sau ateliere independent;

Interactivitate digitală: Activități Kahoot pentru evaluare inițială și finală a impactului;

Debriefing/reflecție zilnică: O oră zilnică pentru procesarea informațiilor și împărtăși-reă experiențelor;

Resurse suport: Webinar de prezentare și materiale suplimentare pentru profesori, cum ar fi fișe de lucru și postere.

Am desfășurat o campanie de comunicare și cu resurse minime am ajuns la 6.000 de profesori prin publicații, site-uri și social media, doar în anul școlar precedent. Am investit resurse semnificative pentru un ONG ca să obținem aceste rezultate, dar vorbim de un număr relativ mic de cadre didactice interesate (4.4%) raportat la numărul total din țară, care ar putea beneficia de materialele puse gratuit la dispoziția lor. În prezent, nu există un canal de comunicare direct cu responsabilii educaționali din școli pentru a-i contacta și a le trimite materialele necesare în anul următor sau la începutul anului școlar.

OBIECTIVELE CAMPANIEI DE COMUNICARE:

Promovarea Viitor Plus ca partener în educația de mediu și atragerea profesorilor pentru utilizarea resurselor noastre gratuite.

Activități: Webinar, conținut vizual, postări și reclame pe Facebook, colaborare cu edupedu.ro, scoala9.ro și TVR.

Rezultate:

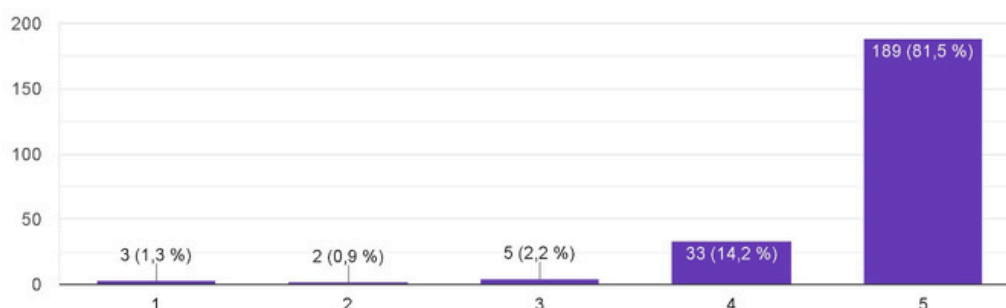
Etapa I: 55.729 impact social media, 2.651 clickuri, +4,7k vizitatori site.

Etapa II: 42.878 impact social media, +10k participanți la webinar, +14k vizitatori site.

Campania a crescut semnificativ interacțiunea cu profesorii și vizibilitatea Viitor Plus.

Cât de utile le-ați găsit?

232 de răspunsuri

„Materialele sunt concepute pentru a fi ușor de utilizat de către profesori, chiar dacă nu au o experiență vastă în predarea temelor legate de economia circulară. - Instrucțiunile clare și concise ghidează profesorii prin fiecare etapă a lecției, asigurând un flux coerent și eficient al procesului de predare-învățare. - Diversitatea de resurse oferite, cum ar fi planuri de lecție detaliate, fișe de lucru interactive, prezentări multimedia și materiale video atractive, fac ca lecțiile să fie captivante și ușor de adaptat la nevoile specifice ale elevilor”.

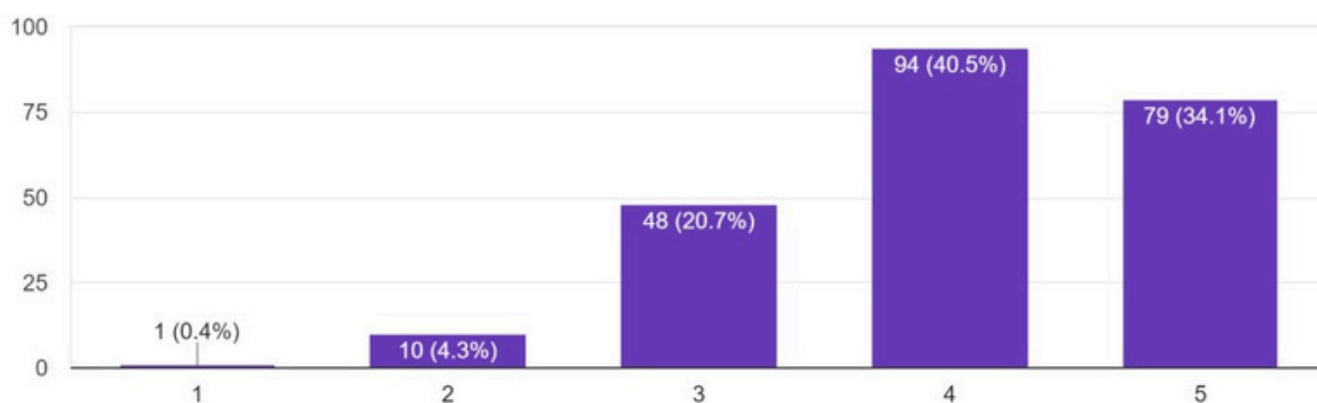
Profesor

RAPORT CERCETARE

ORGANIZAREA SĂPTĂMÂNII VERZI

Cât de pregătit/ă v-ați simțit pentru organizarea și susținerea activităților din Săptămâna Verde?

232 responses

În pregătirea pentru implementarea Săptămânii Verzi, 74,6% dintre respondenți s-au simțit pregătiți. Acest aspect, corelat cu întrebările de autoevaluare de la finalul chestionarului privind percepția respondentului asupra pregătirii cadrelor didactice pentru realizarea de activități de mediu și calitatea organizării și implementării activităților, ne sugerează o lipsă de aliniere între competențele de organizare și implementare de activități educaționale de mediu și rezultatele obținute; un lucru care influențează acest aspect este evaluarea impactului educațional prin unelte și metode cu un puternic caracter subiectiv, drept pentru care a reieșit recomandarea 2.2, 2.3 și 2.4.*

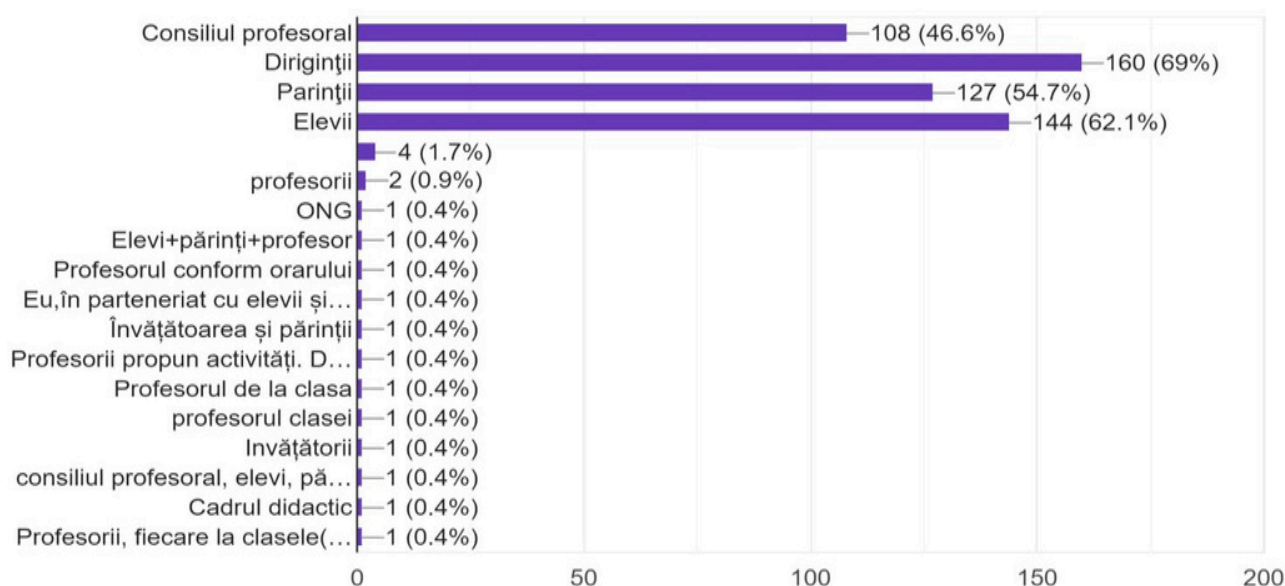
*2.2. Dezvoltarea unui sistem de competențe de mediu declinate pe categorii de vârstă pentru dezvoltarea obiectivelor de învățare specifice;

2.3. Evaluarea impactului educațional calitativ, la nivel sistemic de Minister, pornind de la structura de competențe de mediu declinate pe categorii de vârstă, astfel asigurând calitate similară în toate unitățile școlare;

2.4. Implementarea evaluării inițiale și finale.

Cine a decis numărul și tipurile activităților?

232 responses

B.3 DESCRIEȚI PE SCURT PROCESUL PRIN CARE S-A AJUNS LA VARIANTA FINALĂ DE ACTIVITĂȚI PENTRU SĂPTĂMÂNA VERDE (RĂSPUNS DESCHIS)

Decizia privind planificarea și organizarea activităților pentru Săptămâna Verde a fost realizată de către majoritatea școlilor, cu care am colaborat, conform metodologiei oferite de Ministerul Educației, existând propuneri și consultări la nivel de consiliu profesoral, cât și în relația cu ceilalți actori implicați în actul educațional (elevi, părinți, parteneri, etc.).

Totuși, metodologia nu oferă claritate pe matricea decizională asupra stabilirii activităților; mai exact, persoana și modul în care se ia decizia privind activitățile din Săptămâna Verde. În acest sens, nu există normative și o serie de criterii minime ce trebuie atinse în planificare (ex. număr minim de deplasări, tematici impuse pentru niveluri diferite de vârstă, mod de evaluare, sistem de competențe, etc.). Rezultatul acestui fapt a creat un spațiu de decizie diferit pentru fiecare unitate școlară și, implicit, un impact educațional diferit (școlile cu experiență prealabilă privind educația de mediu construind planificări mai complexe, conform interviurilor și observațiilor la clasă).

Lipsa unei infrastructuri de competențe cheie agreate de Ministerul Educației reprezintă o problemă semnificativă. Deși există o sugestie din partea Administrației Prezidențiale în acest sens, în Raportul privind schimbările climatice și mediul în școli sustenabile, însă ele nu au fost preluate în Metodologie nici ca sugestie.

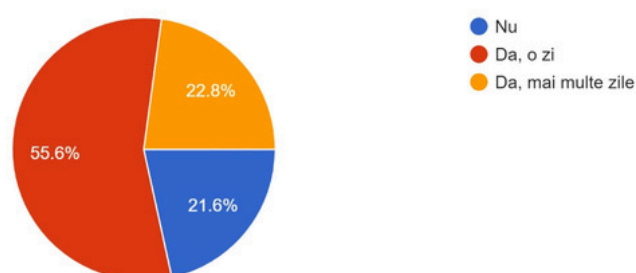
Aceste competențe propuse sunt derivate din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă, fără o adaptare specifică pe niveluri de vârstă; însă este un prim pas de la care se poate genera o structură pentru Săptămâna Verde.

Definire limitativă a competențelor generează o lipsă de omogenitate în planificarea Săptămânii Verzi de către școli, la nivel de obiective și impact. Începutul acestui proces lung și confuz pune presiune pe cadrele didactice (vezi Raportul de impact educațional în Săptămâna Verde, Viitor Plus 2023), care trebuie să oscileze între consultarea cu stakeholderii și implementarea eficientă a programelor educaționale.

Salutăm activitățile în afara școlii, dar în micul eșantion pe care l-am analizat au existat și exemple de derapaje ale abordării, activitățile de mediu transformându-se în activități cu tentă culturală, religioasă, turistică și altele. De precizat că, în lipsa unei structuri mai clare, aceste activități nu au încălcat normele metodologice, dar impactul lor pentru educația de mediu a scăzut considerabil, prin imixiunea unor elemente din alte sfere tematice.

Ați organizat ieșiri/excursii tematice pentru clasa dumneavoastră în Săptămâna Verde?

232 responses

Cum ați acoperit costurile acestor activități?

232 responses

Marea majoritate a cadrelor didactice au reușit să realizeze excursii tematice în Săptămâna Verde, dar există și aproape o cincime care nu au realizat astfel de activități. Acest lucru se poate întâmpla dintr-o multitudine de motive, unele dintre ele fiind lipsa de fonduri și lipsa de obligativitate a activităților cu deplasare în afara școlii.

Din observarea la clasă reiese că unele cadre didactice nu au un plan secundar în caz de vreme nefavorabilă (de reținut că o mare majoritate a cadrelor didactice, mai exact peste jumătate dintre respondenți, au făcut activități în săptămâna premergătoare vacanței Pascale, când vremea nu este foarte previzibilă).

Tot în acest sens, săptămânile premergătoare sau imediat după o vacanță tind să scurteze timpul alocat sesiunilor de educație de mediu (ex. Vinerea Mare este zi liberă națională). Aceste structuri de organizare defectuoasă sau care limitează activitățile nu au un sistem de raportare de tip whistleblower, fapt care a generat sugestia 1.6.2

B.8: Câte activități nonformale/informale ați avut în Săptămâna Verde?

De luat în calcul că, în cadrul formării cadrelor didactice în modulul psihopedagogic, există o separare limitativă între abordarea și definirea educației informale și cea nonformală, ele fiind tratate de cele mai multe ori la un loc în tratatele de pedagogie, separate de educația formală ce face subiectul formării. Am observat în cadrul cercetării (atât în chestionar cât și în contactul direct cu respondenții) confuzia între nonformal și joc fără obiectiv didactic specific, fapt care limitează rezultatul învățării.

Metodele nonformale moderne și activitățile de învățare prin experiență pot avea un impact educațional foarte mare dacă sunt realizate având la bază cele trei etape de mai jos, fiecare dintre aceste etape fiind absolut necesară pentru atingerea obiectivelor:

1. Pregătire (analiza grupului țintă, pregătire logistică și educațională – inclusiv documentarea subiectului);
2. Implementare și livrarea activității (în funcție de reacția grupului țintă);
3. Evaluare prin discuție reflexivă (debriefing) și raportare; Media numărului de activități nonformale raportată în școală, în acest an școlar, este similară cu cea raportată anul trecut de către Ministerul Educației, aproximativ 2 activități pe săptămână, ceea ce nu arată o îmbunătățire majoră în al doilea an de proiect.

În observarea la clasă, interviuri și formular nu am primit exemple de activități educaționale care să fie pe o durată mai mare de 2-3 ore, ceea ce arată că există zile în care activitățile nonformale, la nivel de medie a grupului, nu au existat sau au fost mai scurte decât programul de lucru. Acest lucru poate naște o imagine negativă în exteriorul sistemului prin faptul că din cifre reiese că, la nivel de medie națională, programul de cursuri al elevilor nu a fost acoperit în totalitate. Singurele activități care depășesc 2-3 ore sunt excursiile (acestea având o pondere de 1- 2/săptămână - vezi întrebarea B4), dar în planificare nu apare timp dedicat pentru discuțiile reflexive și de sedimentare după excursie.

În continuare, considerăm că există o necesitate de formare a cadrelor didactice pe trei direcții, două dintre acestea fiind foarte importante pentru planificarea activităților educaționale din Săptămâna Verde și nu numai (inclusiv în Săptămâna Altfel poate fi impactată pozitiv). Aceste trei niveluri sunt:

- Management de proiect, în special pentru responsabilul de mediu sau coordonatorul acestor proiecte;
- Educație nonformală și utilizarea metodelor de educație nonformală moderne (multe dintre cele precizate în discuțiile cu cadrele didactice sunt din anii '80-'90 și sunt utilizate fără etapa de reflecție/debriefing);
- Competențe de mediu sau de colaborare cu persoane cu competență de mediu, cât și poziționarea în clasă nu ca expert în domeniul respectiv, ci ca facilitator al învățării;

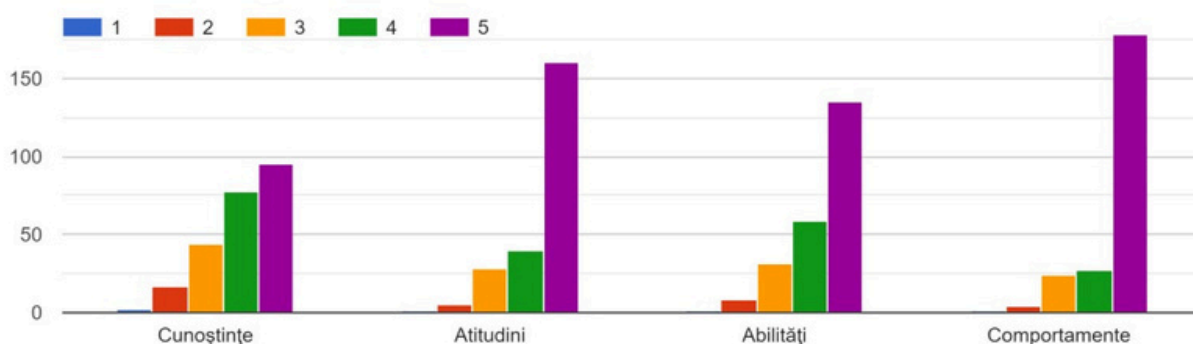

PLANIFICAREA EDUCAȚIONALĂ

Salutăm dorința de a dezvolta comportamente sustenabile în rândul elevilor în cadrul Săptămânii Verzi, cadrele didactice care au răspuns solicitărilor noastre declarând că acesta a fost cel mai important aspect pe care l-au urmărit.

De precizat că, din interviu și observarea la clasă, impactul maxim pentru aceste obiective s-a realizat în rândul elevilor din învățământul primar, iar pe măsură ce vârsta crește, impactul educațional perceput de cadrul didactic scade exponențial.

Care au fost cele mai importante aspecte pe care v-ați propus să le dezvoltați în rândul elevilor, în Săptămâna Verde? (1-nu ne-am propus deloc, 5-a fost important pentru noi)

Totuși, este nevoie să corelăm această intenție a cadrului didactic cu modul în care au fost formulate obiectivele educaționale în cadrul Săptămânii Verzi, în cadrul eșantionului. Aspectul acesta considerăm că este absolut necesar să fie monitorizat la nivel de sistem educațional. Marea majoritate a obiectivelor precizate au fost axate pe creșterea gradului de conștientizare³ privind problemele de mediu sau soluțiile individuale, lucru care nu se poate vedea neapărat într-un comportament imediat. De asemenea, acest tip de direcție este util în clasele primare (posibil explicând succesul la această grupă de vârstă) și mai puțin în cadrul ciclurilor superioare.

2.4 Implementarea evaluării inițiale și finale

2.5 Oferirea unei structuri standard pentru realizarea planificării activităților educaționale

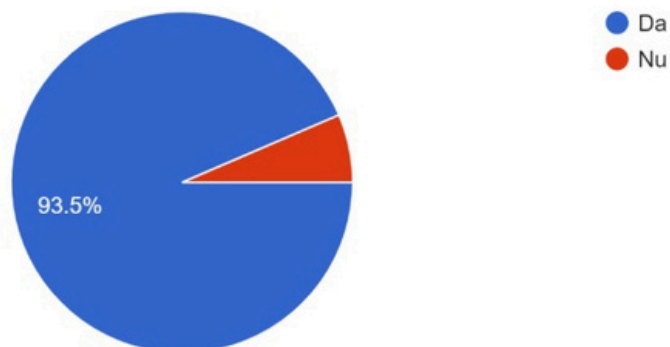

De precizat că orice schimbare de comportament implică:

- Formare/informare/educare
- Conștientizare/motivare
- Activitate practică
- Reflecția asupra procesului prin care a trecut individul (debriefing)

Toate acestea nu se pot realiza într-o singură zi; ele necesită o serie de activități interconectate – lucru care, în multe școli, nu este realizat deoarece planificarea este fragmentată pe clasă și oră sau în funcție de cadrul didactic care a livrat (vezi B.1). De precizat și faptul că peste 93% dintre respondenți au abordat subiecte teoretice de mediu în cadrul acestei săptămâni.

Ați abordat subiecte teoretice de mediu în Săptămâna Verde?
232 responses

A.11 Descrieți pe scurt cele mai importante obiective de învățare din Săptămâna Verde

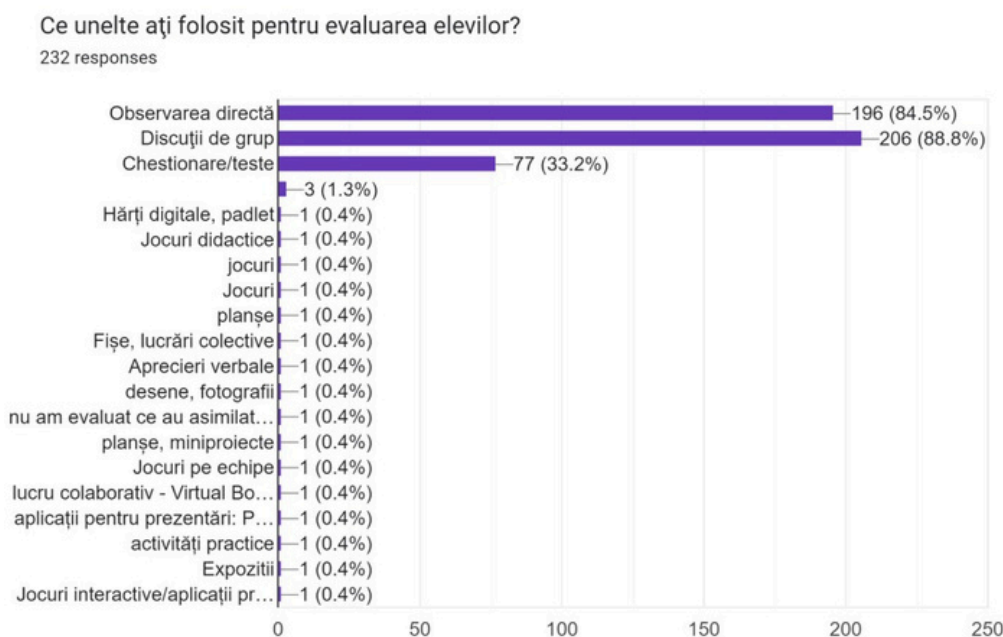
Obiectivele educaționale realizate de către cadrele didactice în planificările furnizate în cadrul acestei cercetări au fost foarte variate. Analizându-le din punctul de vedere al nivelului educațional, există o planificare mai riguroasă în rândul claselor 0-5, unde formarea cadrelor didactice în utilizarea educației nonformale la clasă este mai aprofundată și cadrul didactic lucrează cu același grup de elevi pe o perioadă mai lungă de timp, față de ciclul gimnazial sau liceal.

În cadrul ciclului gimnazial sau liceal, obiectivele educaționale au fost similare la nivelul taxonomiei lui Bloom, foarte rar depășind nivelul 3, acela de Aplicare. În acest sens, dacă în planificare se propune schimbarea de comportament și atitudini (conform răspunsurilor celor intervievați), acest lucru nu reiese din obiectivele educaționale ce au fost construite de cadrele didactice. Schimbarea de comportament și atitudine și măsurarea/observarea acestora necesită atingerea unor obiective educaționale de nivel superior în taxonomia lui Bloom (nivel 5-6).

Obiectivele educaționale trebuie corelate cu metodele de evaluare. Deși obiectivele au fost foarte variate, metodele de evaluare precizate se plasează mai puțin în zona evaluării calitative (teste, jocuri de evaluare, etc.) și mai mult în zona de explorare a raportării emoționale sau cognitive față de activitate (ex. discuții deschise, observare directă). Acestea din urmă fiind foarte greu cuantificabile și având o marjă de eroare și subiectivism din partea evaluatorului, ele nu sunt recomandate ca principală metodă de evaluare.

În niciun caz nu a fost precizată evaluarea înainte-după ca modalitate de testare a schimbării de atitudine, acumulării de cunoștințe sau dezvoltarea de noi abilități. Deși, în cadrul unei planificări pentru activități de o săptămână, această formă de evaluare poate fi ușor de implementat și poate oferi informații valoroase atât pentru designul conținutului întregii săptămâni, cât și pentru anul următor. De asemenea, informațiile care reies de acolo pot fi utilizate ca bază pentru raportările către ISJ.

B.9 Descrieți pe scurt activitățile cu cel mai mare impact, după părerea dumneavoastră.

Argumentarea privind alegerea subiectelor abordate a precizat în special oportunitățile pe care le aveau la îndemână și mai puțin o strategie pe termen lung, abordarea fiind punctuală. O abordare sistemică privind subiectele de mediu ar putea ajuta, oferind elementele necesare de tip infrastructură, structură de competențe cheie, formarea cadrelor didactice și a părinților, cât și a directorilor, implicarea pentru observarea la clasă și a impactului educațional, a organizațiilor nonguvernamentale.

O formă de motivare a cadrelor didactice pentru implementarea activităților complexe poate fi oferirea de recunoaștere a meritelor, așa cum este propus în cadrul metodologiei. Recomandarea noastră este crearea unei structuri de recunoaștere națională, de tip gală de premiere, care se poate realiza chiar și în format online. Astfel, cadrelor didactice sau unităților școlare care au avut activități extraordinare li se poate recunoaște meritul și, de asemenea, pot furniza informații valoroase pentru alte cadre didactice care au nevoie de modele, astfel obținând creșterea nivelului mediu de performanță și a impactului educațional la nivel de sistem cu intervenție minimă.

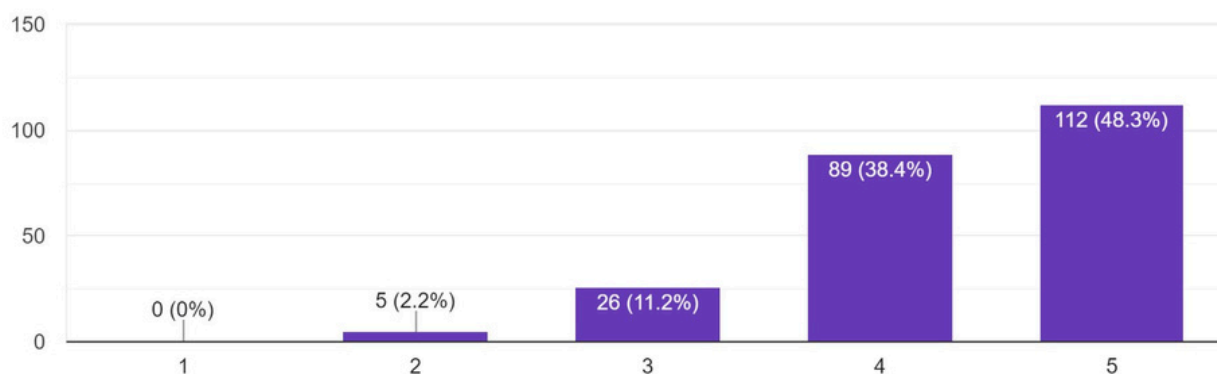

AUTOEVALUARE

Am solicitat cadrelor didactice percepția asupra modului în care au fost organizate activitățile în timpul Săptămânii Verzi și pregătirea implementării activităților educaționale (management de proiect și management de planificare a activităților educaționale nonformale).

Cât de bine au fost organizate activitățile din Săptămâna Verde în școala dumneavoastră?

232 responses

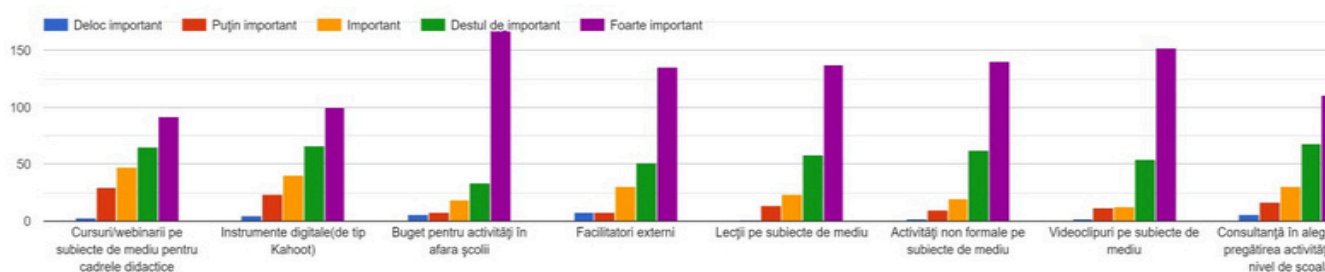
Analizând cele două grafice în paralel și corelând cu informațiile din cadrul observării la clasă și al interviurilor, reiese că activitățile au fost apreciate ca fiind bine sau foarte bine organizate, deși percepția asupra gradului de pregătire declarat al cadrelor didactice este diferită. Acesta este un indicator foarte clar că lipsa indicatorilor de performanță creează o percepție neclară asupra calității livrării, fiind afectată atât imaginea către publicul larg a Săptămânii Verzi, cât și, mai ales, calitatea actului didactic.

1.5 Uniformizarea temelor sau a modului de lucru pentru a dezvolta în extern o imagine pozitivă, în caz contrar existând riscul de a pierde suportul părinților sau a altor actori interesați.

1.6 Realizarea unui mod de a raporta eventualele nereguli din teren printr-un sistem centralizat (whistleblower)

Sub ce formă vă doriți să fiți susținuți în organizarea și implementarea Săptămânii Verzi anul următor?

Cadrele didactice consideră că au nevoie de susținere pe mai multe direcții, în special în zona de buget și furnizare de suport prin prezența fizică în școli a unor experți sau facilitatori.

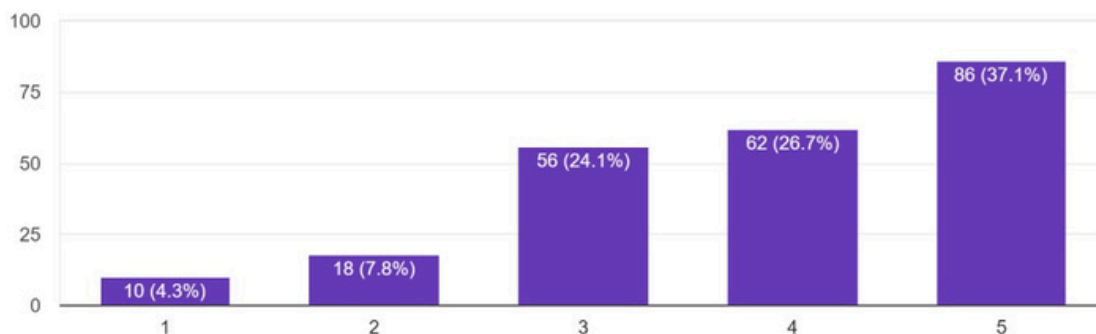
Prezența facilitatorilor externi în cadrul școlilor necesită bugete considerabile și un efort uman foarte mare, ce nu poate fi susținut, realist vorbind, de către societatea civilă. Astfel, este nevoie de o strategie națională de consolidare a unor voluntari (părinți sau cadre didactice) care pot furniza conținut de specialitate sau de implicarea cadrelor didactice cu competențe de profil geografie/biologie, care pot furniza conținutul specific. Aceste persoane necesită să realizeze un efort suplimentar, ceea ce ar trebui să se regăsească și în statul de plată.

Specializarea în geografie a cadrelor didactice a fost elementul cel mai precizat de către persoanele chestionate ca fiind principalii piloni de susținere al efortului de organizare și planificare a Săptămânii Verzi.

De precizat că formările online nu sunt cele mai dorite de către cadrele didactice, acest tip de formare fiind considerat prea obositor sau cu un impact scăzut. Un element care lipsește la nivel național este acela de videoclipuri și activități de tip board games în limba română.

Cât de mult își doresc părinții Săptămâna Verde și anul viitor?

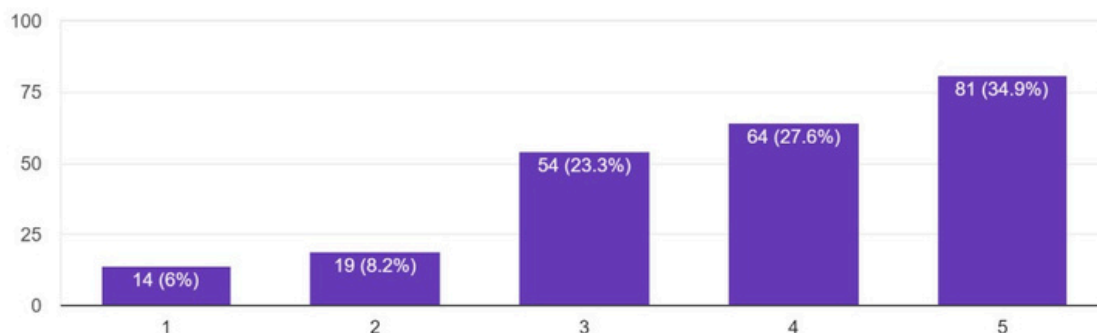
232 responses

Cât de mult îşi doresc cadrele didactice din şcoala dumneavoastră Săptămâna Verde şi anul viitor?

232 responses

Dacă analizăm în paralel cât de mult îşi doresc părinţii, cadrele didactice şi elevii implementarea Săptămânii Verzi în anul şcolar viitor, şi cât de utilă a fost percepută Săptămâna Verde de către persoanele chestionate, observăm o percepţie pozitivă a eşantionului.

Totuşi, considerăm că este necesară o analiză mai aprofundată pe un eşantion mult mai mare privind calitatea actului didactic nonformal, al materialelor utilizate, al planificării şi organizării, cât şi al schimbării atitudinale după această săptămână. Această analiză poate fi realizată doar de către Ministerul Educaţiei sau de către ISJ-uri, Viitor Plus putând oferi suport prin prezentul raport, ca o bază de pornire aplicată pe un eşantion mic comparativ cu numărul de cadre didactice implicate.

METODOLOGIE

Studiul nostru s-a desfășurat în perioada septembrie 2023 - mai 2024, fiind corelat cu datele colectate și procesate în anul școlar 2022-2023. Această abordare ne-a permis să comparăm și să evaluăm progresul și impactul programului Săptămâna Verde în școli de la un an la altul. În toamna anului 2023, am organizat focus grupuri pentru a înțelege primele impresii și feedback-ul inițial despre planificarea, implementare și organizarea activităților desfășurate în cadrul Săptămânii Verzi.

ETAPELE STUDIULUI

Pentru a extinde accesul și a facilita comunicarea, am utilizat platformele Zoom și Facebook, reușind să colectăm răspunsuri de la 110-180 de participanți dintr-un total de 636 de utilizatori unici.

PLATFORME DE COMUNICARE

Am organizat un webinar care a atins un public larg, cu un reach total de 9.800 de vizualizări pe platformele Zoom, Facebook și YouTube. Acest eveniment a permis partajarea de informații și schimbul de bune practici.

WEBINAR

Un instrument important al studiului a fost un chestionar detaliat, completat de 229 de respondenți. Acesta a avut o durată de 15 minute, a inclus 52 de întrebări închise și deschise, oferind date calitative și cantitative valoroase.

INTERVIURI

Pentru a aprofunda înțelegerea, am realizat 14 interviuri individuale, oferind o perspectivă personalizată și detaliată asupra experiențelor și opiniei participanților.

CHESTIONARE

Totuși, este important de menționat că există o marjă de eroare care poate rezulta din biasul inherent al cadrelor didactice care participă activ la astfel de programe.

Profesorii implicați în aceste inițiative sunt, de obicei, cei mai dedicați și entuziaști, ceea ce poate influența pozitiv rezultatele și percepțiile asupra programului. Astfel, este necesar să ținem cont de acest aspect atunci când evaluăm relevanța și succesul modelului în rândul întregii populații de cadre didactice. Scopul prezentului raport este acela de a măsura impactul programului Săptămâna Verde la nivel național și a modului în care materialele bazate pe metodologie nonformală a Viitor Plus și campania de formare/dezvoltare a capacităților de livrare de conținut a funcționat. Finalitatea studiului oferă o serie de recomandări sistemice și de lecții învățate de la firul ierbii.

INSTRUMENTE

Pentru a colecta date relevante și cuprinzătoare, am utilizat trei metode specifice: chestionare online, interviuri și observare directă. Participanții au fost selectați aleatoriu din întreaga populație de profesori care au implementat programul Săptămâna Verde.

MODUL DE COLECTARE A DATELOR

Colectarea datelor s-a realizat prin diverse platforme și instrumente: chestionare online, participarea fizică și observarea directă pentru interacțiunile și feedback-ul de la profesori și elevi, și apeluri telefonice pentru interviuri. Datele au fost colectate preponderent în perioada 15 februarie - 31 mai 2024. Această perioadă a fost selectată pentru a acoperi integral semestrul doi al anului școlar, asigurând astfel relevanța și actualitatea datelor. Colectarea datelor a fost distribuită uniform pe parcursul acestor luni, pentru a obține o imagine de ansamblu cât mai reprezentativă.

PERIOADA DE COLECTARE A DATELOR

Analiza datelor a inclus atât metode calitative, cât și cantitative. Interviurile, chestionarele deschise și observările directe în clasă au fost supuse unei analize calitative detaliate pentru a identifica teme și tiparele relevante. Chestionarele cu întrebări închise au fost analizate cantitativ, utilizând tehnici statistice pentru a măsura răspunsurile și a extrage concluzii precise. Datele au fost codificate pentru compresie, iar rezultatele au fost decodificate și analizate de echipa educațională.

ANALIZA DATELOR

În desfășurarea acestui studiu, am respectat toate normele etice pentru a proteja confidențialitatea și anonimatul participanților. Am obținut consimțământul informat al tuturor participanților și am asigurat că datele sensibile au fost tratate cu maximă precauție. Procedurile au fost supravegheate în întregul proces pentru a asigura respectarea standardelor etice.

ETICA CERCETĂRII

Evaluarea rezultatelor s-a bazat pe criterii și indicatori de performanță bine definiți: acuratețea, precizia, specificitatea, valoarea predictivă pozitivă și negativă. Rezultatele au fost prezentate și interpretate într-un raport scris de evaluare a impactului, oferind o imagine clară și detaliată asupra succesului programului și a îmbunătățirilor necesare.

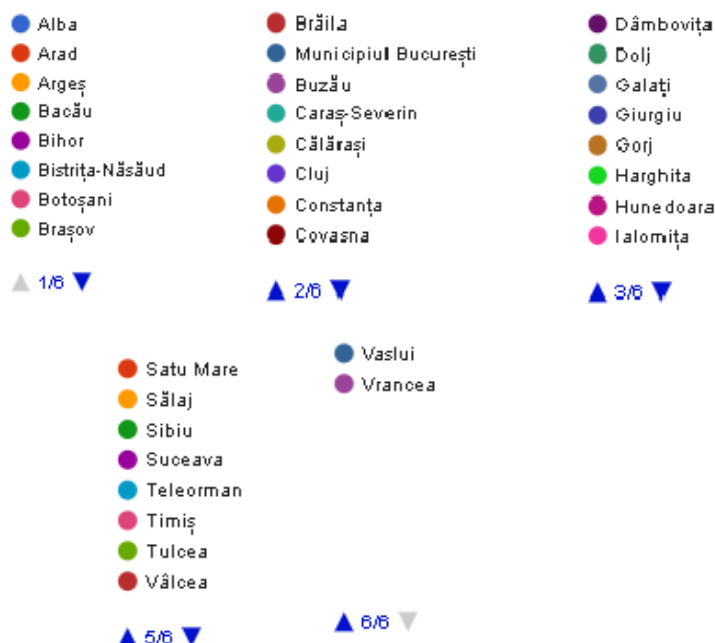
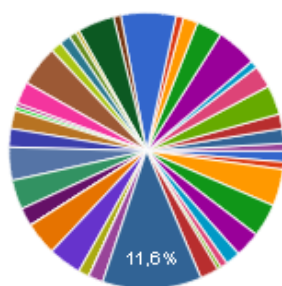

ANEXE

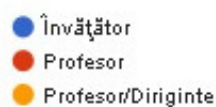
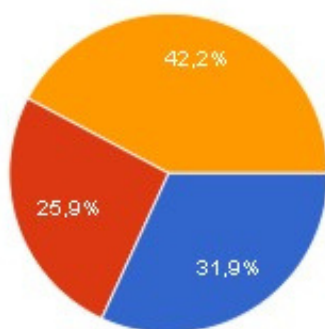
CHESTIONAR DE EVALUARE SĂPTĂMÂNA VERDE 2024

A. DATE DEMOGRAFICE

1. În ce județ se află unitatea dumneavoastră de învățământ?

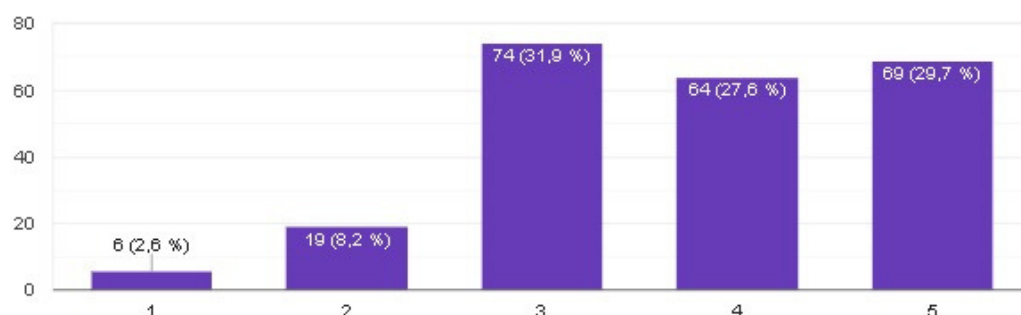

2. Care este rolul dumneavoastră?

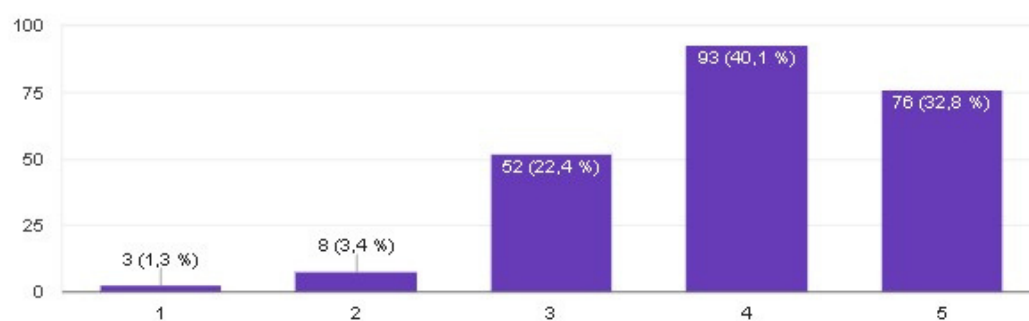

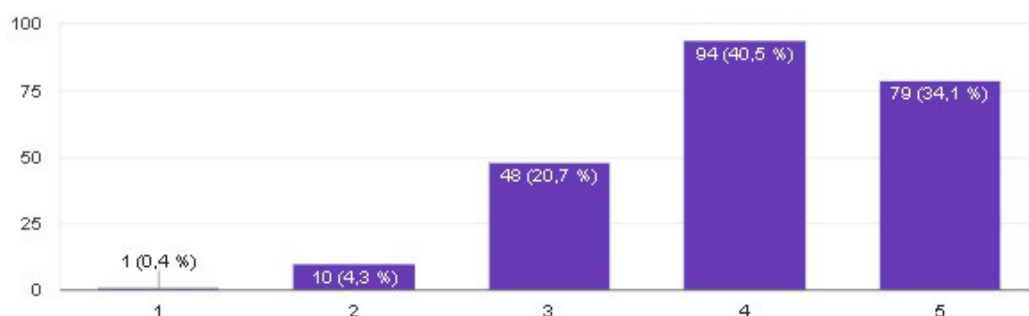
3. Ce experiență aveți în educația de mediu 1-5:

4. Ce experiență aveți în organizarea și implementarea activităților de tip nonformal 1-5

5. Cât de pregătit v-ați simțit pentru organizarea și susținerea activităților în Săptămâna Verde? 1-5

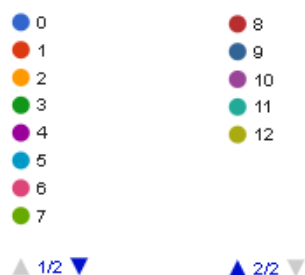
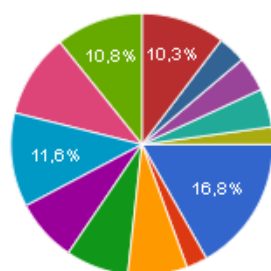

6. Care este materia pe care o predăți?

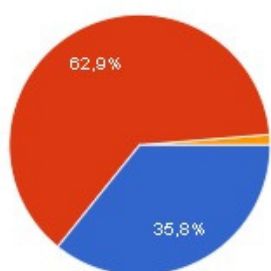

7. În ce clasă sunt elevii dumneavoastră

232 de răspunsuri

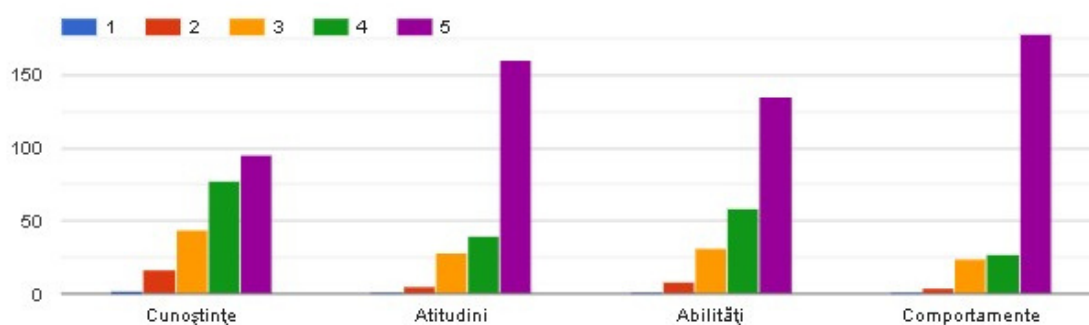

8. În ce mediu predați?

9. Câți elevi au fost implicați în activitățile susținute de dumneavoastră în Săptămâna Verde?

10. Care au fost cele mai importante aspecte pe care v-ați propus să le dezvoltați în rândul elevilor, în Săptămâna Verde? (1-nu ne-am propus deloc, 5-a fost important pentru noi) [Cunoștințe] [Atitudini] [Abilități] [Comportamente]

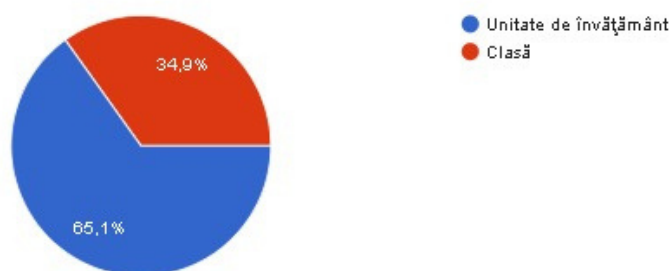

11. Descrieți pe scurt cele mai importante obiective de învățare din Săptămâna Verde

B. IMPLEMENTAREA ACTIVITĂȚILOR

1. Programul Săptămânii Verzi s-a realizat la nivel de:

2. Cine a decis numărul și tipurile activităților?

3. Descrieți pe scurt procesul prin care s-a ajuns la varianta finală de activități pentru Săptămâna Verde.

4. Care a fost numărul de ore alocat pentru Săptămâna Verde în clasa dumneavoastră?

5. Ați abordat subiecte teoretice de mediu în Săptămâna Verde?

6. Descrieți pe scurt subiectele abordate și motivul pentru care le-ați abordat pe acestea

7. Ce resurse ați folosit pentru a vă informa și pregăti lecția/activitatea(site-uri, platforme, materiale specifice, persoane resursă, etc)?

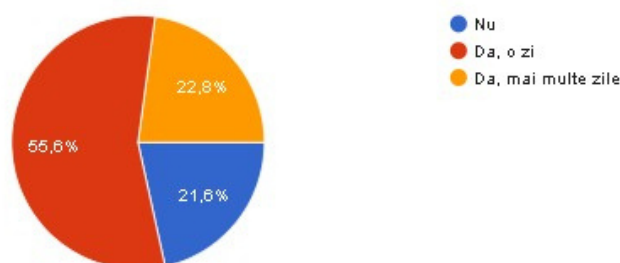
8. Câte activități nonformale/informale ați avut în Săptămâna Verde?

9. Descrieți pe scurt activitățile cu cel mai mare impact după părerea dumneavoastră

10. Ce resurse ați folosit pentru pregătirea și implementarea acestor activități?

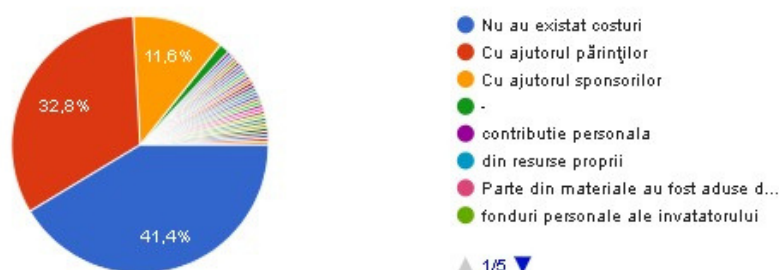

11. Ați organizat ieșiri/excursii tematice pentru clasa dumneavoastră în Săptămâna Verde?

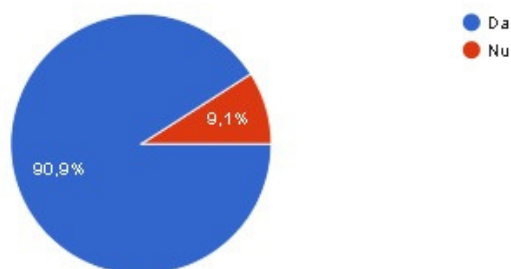

12. Descrieți pe scurt locația vizitată și activitatea implementată.

13. Cum ați acoperit costurile acestor activități?

14. Ați folosit unelte/metode digitale în Săptămâna Verde?

15. Descrieți pe scurt tipul de metode/unelte digitale folosite.

16. Cât de pregătiți vă simțiți să includeți unelte/metode digitale in Săptămâna Verde?

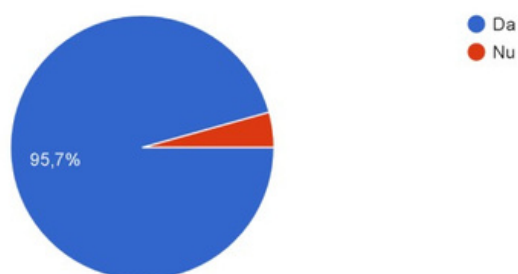
17. Ne puteți furniza un document din care să reiasă programul Săptămânii Verzi(puteți elimina datele de identificare). Ne interesează tipul de activități și disponerea lor pe zile.

C. MATERIALELE VIITOR PLUS

1. Ați folosit materiale educaționale Viitor Plus în Săptămâna Verde?

Ați folosit materiale educaționale Viitor Plus în Săptămâna Verde?

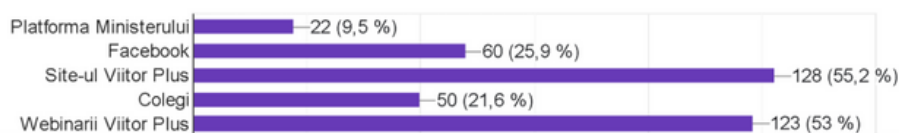
232 de răspunsuri

2. Cum ați aflat despre ele?

Cum ați aflat despre ele?

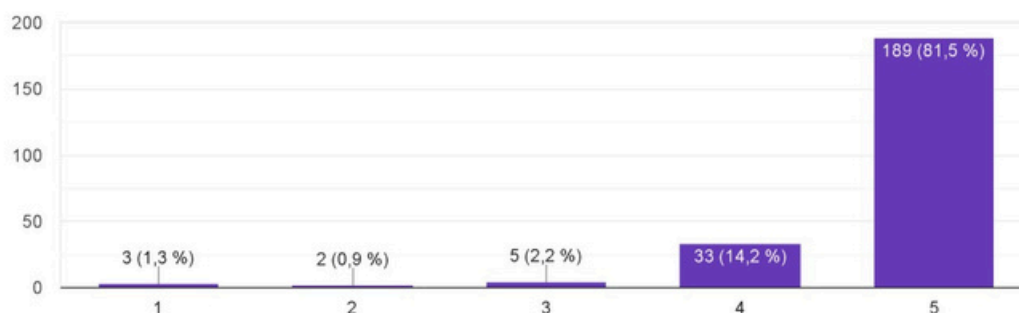
232 de răspunsuri

3. Ce materiale Viitor Plus ați folosit în Săptămâna Verde?

4. Cât de utile le-ați găsit?

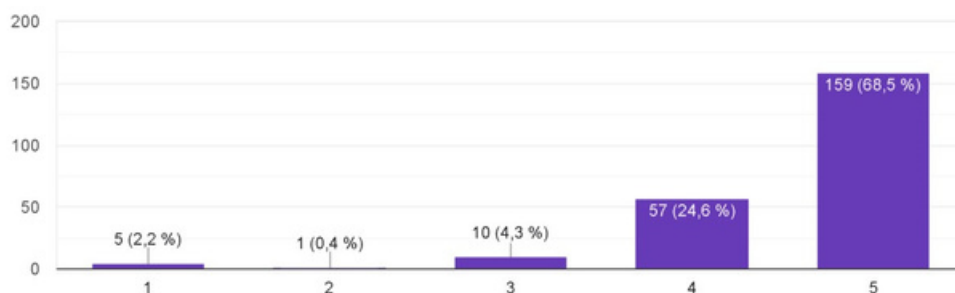
232 de răspunsuri

5. Cât de ușor au fost de implementat?

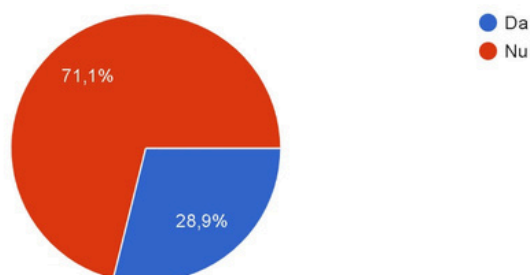
232 de răspunsuri

6. Descrieți pe scurt câteva avantaje sau dezavantaje ale acestor materiale.

7. Ați folosit Agenda la cheie - materialul educațional pentru clasele 5-8?

232 de răspunsuri

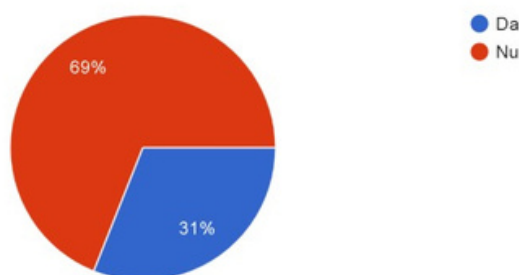

8. Câte ateliere ați implementat din cele 30 disponibile în Agenda la cheie?

9. Descrieți pe scurt ce ateliere ați ales și care a fost motivul acestor alegeri.

10. Ați folosit activitățile tip Kahoot din Agendă?

232 de răspunsuri

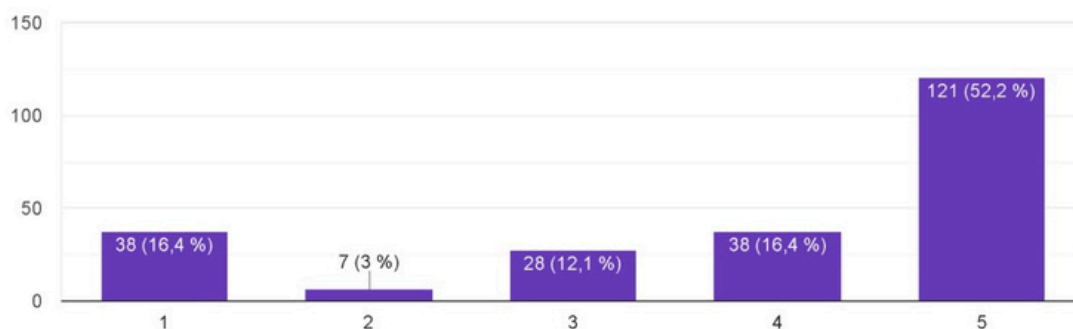
11. Dacă nu, care au fost motivele ce v-au împiedicat?

201 răspunsuri

12. Cât de utile le-ați găsit?

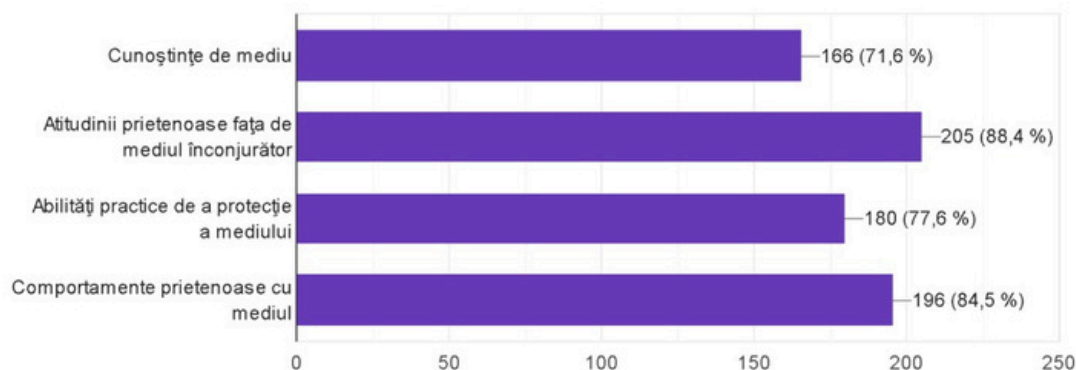
232 de răspunsuri

D. EVALUAREA ACTIVITĂȚILOR

1. Săptămâna Verde a dezvoltat mai ales:

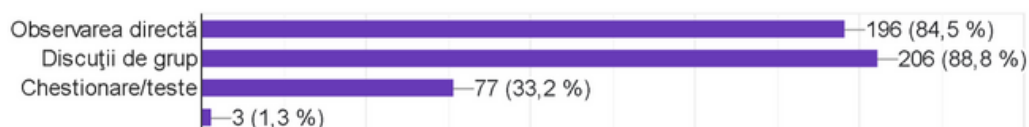
232 de răspunsuri

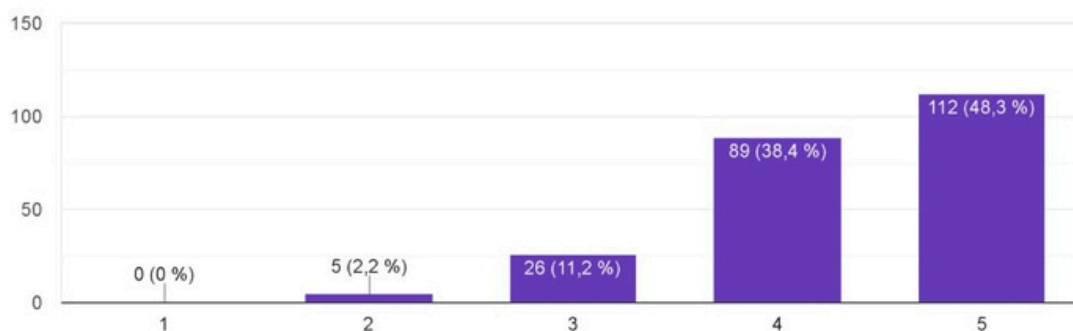
2. Descrieți pe scurt impactul Săptămânii Verzi asupra elevilor dumneavoastră.
3. Ce unelte ați folosit pentru evaluarea elevilor?

232 de răspunsuri

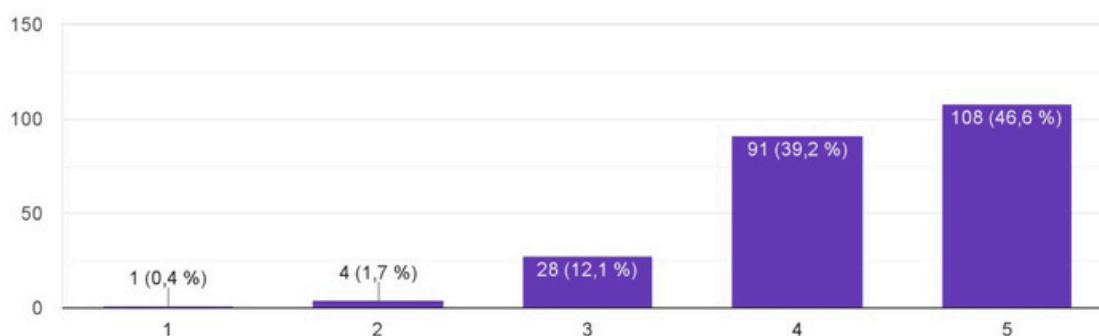
4. Cât de bine au fost organizate activitățile din Săptămâna Verde în școala dumneavoastră?

232 de răspunsuri

5. Cât de bine au fost implementate activitățile din Săptămâna Verde în școala dumneavoastră?

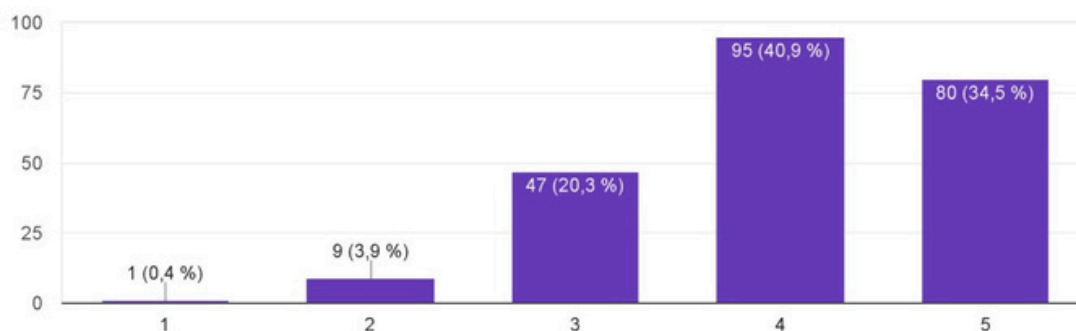
232 de răspunsuri

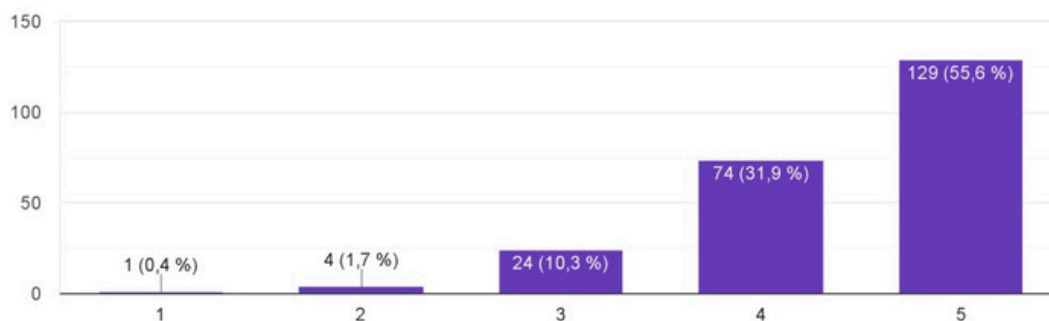
6. Cât de bine sunt pregătite cadrele didactice din școala dumneavoastră să implementeze activități cu impact educațional de mediu?

232 de răspunsuri

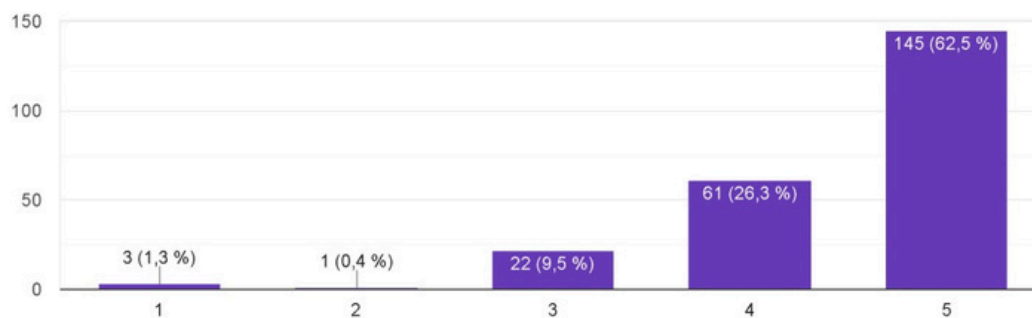
7. Cât de utilă a fost Săptămâna Verde pentru educația elevilor dumneavoastră?

232 de răspunsuri

8. Cât de mult își doresc elevii Săptămâna Verde și anul viitor?

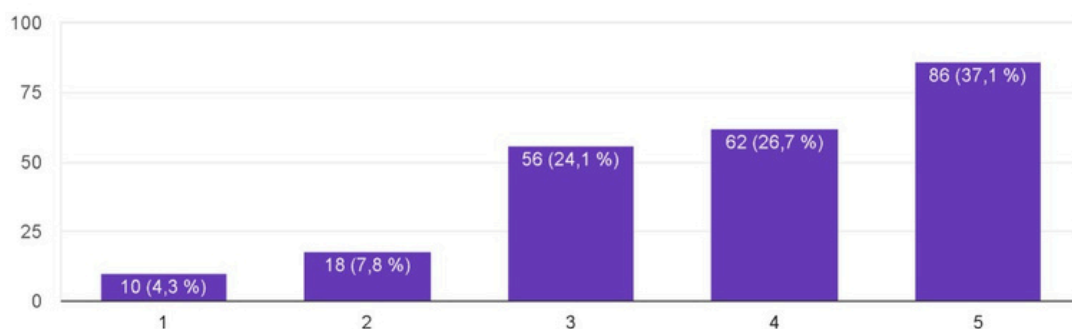
232 de răspunsuri

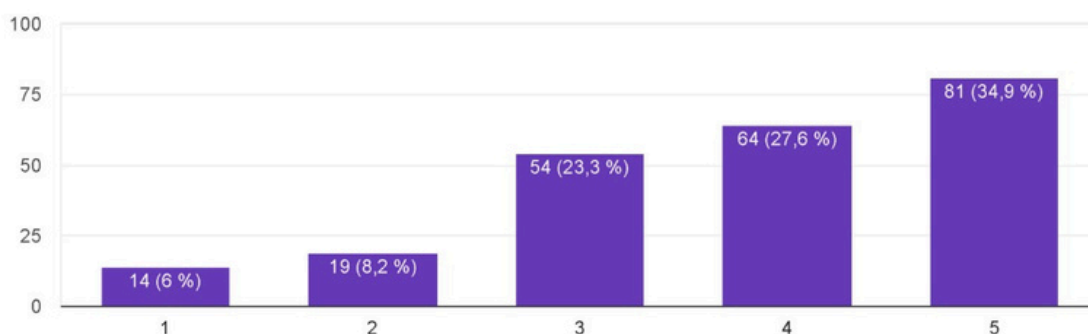
9. Cât de mult îți doresc părinții Săptămâna Verde și anul viitor?

232 de răspunsuri

10. Cât de mult îți doresc cadrele didactice din școala dumneavoastră Săptămâna Verde și anul viitor?

232 de răspunsuri

11. Descrieți pe scurt motivația răspunsului pentru întrebarea anterioară.

EDUCAȚIE DE MEDIU PE TERMEN LUNG

1. Sub ce formă vă doriți să fiți susținuți în organizarea și implementarea Săptămânii Verzi anul următor?

CURSURI/WEBINARII PE
SUBIECTE DE MEDIU
PENTRU CADRELE
DIDACTICE

INSTRUMENTE DIGITALE
(DE TIP KAHOOT)

BUGET PENTRU
ACTIVITĂȚI ÎN AFARA
ȘCOLII

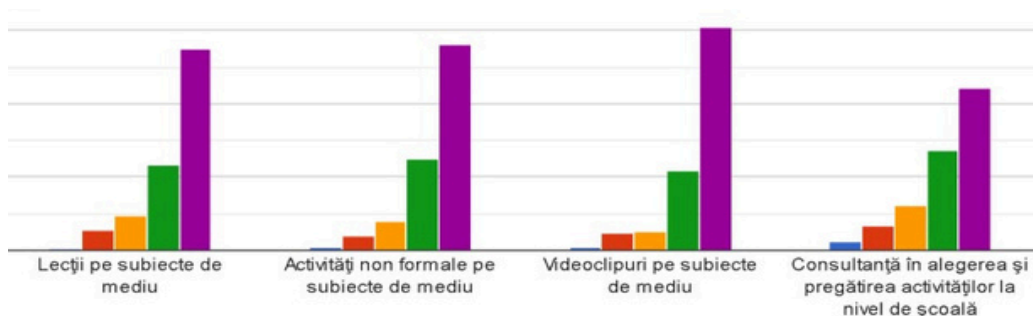
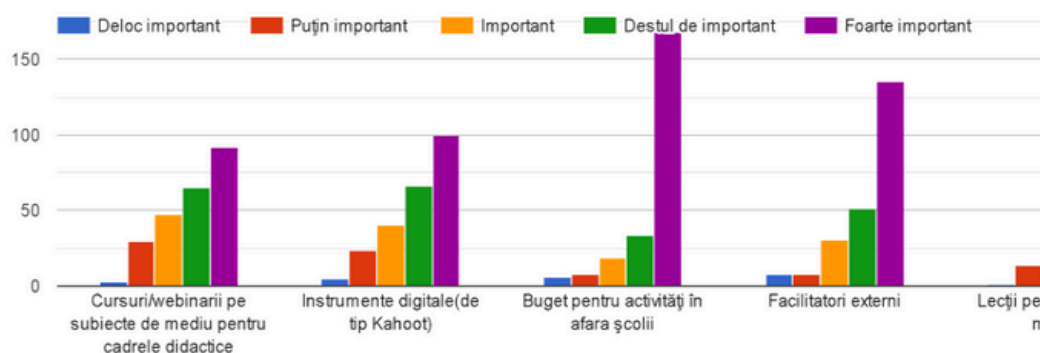
FACILITATORI
EXTERNI

LECȚII PE SUBIECTE
DE MEDIU

ACTIVITĂȚI NON
FORMALE PE SUBIECTE
DE MEDIU

CONSULTANȚĂ ÎN
ALEGEREA ȘI PREGĂTIREA
ACTIVITĂȚILOR LA NIVEL
DE ȘCOALĂ

Sub ce formă vă doriți să fiți susținuți în organizarea și implementarea Săptămânii Verzi anul următor?

ÎNTREBĂRI OBSERVARE LA CLASĂ

- 1.** Activitatea propusă este preponderent teoretică sau practică?
- 2.** Care sunt pașii următori după această lecție? Continuă procesul de educație ecologică?
- 3.** Ce activități desfășoară școala în cadrul programului „Săptămâna Verde”? Care este implicarea profesorilor? Care este motivul pentru aceste decizii și cine le-a luat?
- 4.** Dacă elevii fac o excursie educativă, care este destinația aleasă și câți profesori îi însoțesc?
- 5.** Cum a fost realizată analiza de nevoi a elevilor și profesorilor?
- 6.** Planificarea activităților se face la nivel de școală sau individual, la nivel de profesor?
- 7.** Ce materiale educaționale sunt utilizate în cadrul lecțiilor? Care este sursa acestor materiale?
- 8.** În ce măsură utilizează profesorii resursele și instrumentele educaționale oferite? Ce rezultate livrează?
- 9.** Care sunt etapele exercițiilor? În ce măsură se respectă instrucțiunile (ex. citirea materialelor etc.)?
- 10.** Se respectă gestionarea timpului în conformitate cu programul stabilit?
- 11.** În ce proporție au fost atinse obiectivele stabilite pentru lecție?
- 12.** Cum se realizează evaluarea și debriefing-ul activităților? Dacă se face, care este metoda utilizată?
- 13.** Cum au organizat profesorii agenda activităților? Care este motivul pentru care au ales să includă doar anumite părți din program?
- 14.** Profesorii utilizează aplicații precum Kahoot în activitățile lor? Sunt familiarizați cu utilizarea acestora?
- 15.** Considerați că modularitatea activităților contribuie pozitiv la procesul educațional?

ELEVI

- 16.** Care este nivelul de dificultate perceput de elevi în cadrul activităților?
- 17.** Care este nivelul de interes manifestat de elevi după prima prezentare a tematicii?
- 18.** Care este gradul de participare al elevilor și ce factori influențează această participare?
- 19.** În ce măsură au înțeles elevii informațiile prezentate în cadrul lecției?

PROFESORI

- 20.** Ce nivel de experiență are profesorul în utilizarea metodelor de educație non-formală?
- 21.** Cât de accesibile sunt aceste metode pentru profesorii fără experiență?
- 22.** Care este nivelul de claritate al explicațiilor oferite de profesor?
- 23.** Cum a fost realizată evaluarea și debriefing-ul de către profesor?
- 24.** Cât timp a fost dedicat de către profesor pentru pregătirea activităților?

ÎNTREBĂRI INTERVIURI

- 1.** Ce experiență aveți în domeniul educației de mediu?
- 2.** Pe o scară de la 1 la 5, cât de pregătit(ă) v-ați simțit pentru organizarea și susținerea activităților din cadrul programului „Săptămâna Verde”?
- 3.** Ce experiență aveți în organizarea și implementarea activităților de tip nonformal? (Acordați o notă de la 1 la 5)
- 4.** Elevii au acces la educație de mediu și în afara programului „Săptămâna Verde”?
- 5.** Vă rugăm să descrieți pe scurt cele mai importante obiective de învățare propuse pentru „Săptămâna Verde”.
- 6.** Programul „Săptămâna Verde” a fost organizat la nivel de unitate de învățământ sau la nivel de clasă? Vă rugăm să descrieți pe scurt procesul.
- 7.** Câte ore au fost alocate programului „Săptămâna Verde” în clasa dumneavoastră?
- 8.** Ce resurse ați utilizat pentru a vă documenta și pregăti lecția/activitatea? (ex: site-uri, platforme, materiale specifice, persoane resursă etc.)
- 9.** Ați folosit unelte sau metode digitale în cadrul programului „Săptămâna Verde”? Dacă da, care?
- 10.** Ce materiale Viitor Plus ați folosit în Săptămâna Verde? Cât de utile le-ați găsit? Ce materiale educaționale furnizate de Viitor Plus ați utilizat în cadrul „Săptămânii Verzi”? Cât de utile le-ați considerat?
- 11.** Ați folosit „Agenda la cheie” – materialul educațional destinat claselor 5-8? Dacă da, cum ați valorificat acest material?
- 12.** Cât de important considerați că este să evaluăm ceea ce au învățat elevii în cadrul „Săptămânii Verzi”?
- 13.** În ce fel considerați că profesorii ar putea fi mai bine sprijiniți în organizarea și implementarea programului „Săptămâna Verde”?
- 14.** Profesorii doresc să fie susținuți în organizarea și implementarea Săptămânii Verzi prin:

